

Atıf/Citation

Öztekin, E., (2021), Zonguldak İlinin Ekoturizm Potansiyeli ve Swot Analizi. Doğu Coğrafya Dergisi 26(45), 171-182

ZONGULDAK İLİNİN EKOTURİZM POTANSİYELİ VE SWOT ANALİZİ

Ecotourism Potential of Zonguldak Province and SWOT Analysis

Dr. Arş. Gör. Elif ÖZTEKİN*

Öz

Toplumların turizm alışkanlıkları birçok çevre sorununu beraberinde getirmektedir. Bu durum karşısında azalan doğal kaynaklar ve artan çevre bilinci ile birlikte ekoturizm kavramı gündeme gelmiştir. Planlı bir şekilde uygulanan ekoturizm, doğal yapının bozulmasını ve çevre kirliliklerini önlemektedir. Ayrıca ekoturizm, bölgenin ve yerel halkın sosyal, kültürel ve ekonomik yönden kalkınmasını da sağlamaktadır. Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin en zengin taşkömürü maden yataklarına ve köklü bir geçmişe sahip ili olan Zonguldak'ın ekoturizm potansiyelinin belirlenmesidir. Zonguldak Valiliği ve ilgili bakanlık tarafından yazılmış olan Zonguldak Turizm Master Planı ve Zonguldak Turizm Kalkınma Projeleri, ilde ekoturizmin gelişmesi açısından atılmış önemli adımlardan bazılarıdır. Yapılan bu çalışmada öncelikle literatür bilgileri incelenmiş ve ekoturizm kavramı açıklanmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında, Zonguldak ilinde bulunan ekoturizm varlıkları belirlenmiş ve ilin ekoturizm potansiyeli ortaya konulmuştur. Son olarak ise ilin ekoturizm yönünden güçlü yönleri, zayıf yönleri, sahip olduğu fırsatlar ve tehditler belirlenerek SWOT analizi oluşturulmuştur. Yapılan SWOT analizinde belirlenen zayıf yönlerin giderilmesi ve sahip olunan fırsatların doğru kullanılması sonucunda Zonguldak'ta ekoturizmin uygulanabilir olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde literatürde Zonguldak'ta ekoturizmin gelişmesine yönelik bir araştırmaya rastlanmamış, bu çalışma ile var olan bu eksikliğin giderilmesi planlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ekoturizm, Sürdürülebilir Turizm, Zonguldak, SWOT Analizi.

Abstract

The tourism habits of the societies bring along many environmental problem. In the face of this situation, the concept of ecotourism comes to the fore with the decreasing natural resources and increasing environmental awareness. Ecotourism, implemented in a planned way, prevents the deterioration of the natural structure and environmental pollution. In addition, ecotourism provides the social, cultural and economic development of the region and local people. The aim of this study is to determine the ecotourism potential of Zonguldak which has the Turkey's richest mineral coal deposits and a deep rooted history. Zonguldak Tourism Master Plan and Zonguldak Tourism Development Projects, written by the Zonguldak Governorship and the relevant ministry, are some of the important steps taken in terms of the development of ecotourism in the province. In this study, firstly the literature information was examined and the concept of ecotourism was explained. In the second stage of the study, the ecotourism assets in Zonguldak province were determined and the ecotourism potential of the province was revealed. Finally, a SWOT analysis was created by determining the strengths, weaknesses, opportunities and threats of the province in terms of ecotourism. As a result of the elimination of weaknesses determined in the SWOT analysis and the correct use of the opportunities, it is concluded that ecotourism is applicable in Zonguldak. When the studies were analyzed, there was no research on the development of ecotourism in Zonguldak in the literature, and it was planned to eliminate this deficiency with this study.

Keywords: Ecotourism, Sustainable Tourism, Zonguldak, SWOT Analysis.

* Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Çevre Mühendisliği Bölümü, Zonguldak. E-posta: elif.alaydin@beun.edu.tr. ORCID ID: 0000-0001-7861-7041

1. Giriş

Değişen yaşam koşulları ve insanların hayatındaki artan stres, özellikle büyük şehirlerde yaşayanların turizme olan ilgisinin artmasına neden olmuştur. Ancak küresel anlamda yaşanan çevre kirlilikleri, maddi krizler, küresel salgınlar ve kıtlıklar gibi sorunlar turizmi olumsuz etkilemektedir. Alınan tedbirlerle turizm sektöründeki bu olumsuz gidiş kısmen düzenlenmektedir. Ancak alınan tedbirlere rağmen senelerdir kontrolsüz bir gelişme yaşayan çeşitli turizm etkinlikleri çevrenin olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaya devam etmektedir (Tablo 1). İlk kez 1992 Rio Çevre Zirvesi'nde sürdürülebilir bir dünya kavramı ortaya çıkmış, bu kavramın turizme de uyarlanması kararı alınmıştır (Web 1, 2020). Bu durum karşısında çevrenin korunduğu ve sürdürülebilir olan bir turizm hedefine ulaşmak, yapılacak en doğru çalışmalardan birisidir. Bu aşamada ise ekoturizm kavramı ortaya çıkmaktadır. Ekoturizm, çevreyi koruyan, doğal alanlara karşı duyarlı, yerel halkın da fayda sağladığı, alternatif bir turizm çeşididir. Ekoturizmin doğanın korunmasında büyük bir katkısı vardır. Ancak iyi planlanmadığında kitle turizmi kadar çevresel açıdan tehlikeli olabilir.

Tablo 1. Turizmin çevre üzerindeki potansiyel olumsuz etkileri

Su Kirliliği	Hava Kirliliği	Katı Atık Kirliliği	Işık Kirliliği
Aşırı Kalabalık	Gürültü Kirliliği	Toprak Kirliliği	Bitki Örtüsü Tahribatı
Doğal Yaşamın Bozulması	Aşırı Yapılaşma, Hafriyat Atıklarının Artması	Trafik Kirliliği	Küresel Isınma ve İklim Değişikliği
Tükenmekte Olan Kaynakların Aşırı Kullanımı	Alıcı Sulardaki Mikroplastik Kirliliği		

Türkiye ekoturizm açısından eşsiz olanaklara sahiptir. Sürdürülebilir kalkınma için önemli bir adım olan çevresel sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi, özellikle gelişmekte olan ülkeler için kaçınılmazdır. Türkiye'nin Batı Karadeniz Bölgesi, sahip olduğu yoğun bitki örtüsü ve doğal güzellikleri nedeni ile sürdürülebilir turizmin bir çeşidi olan ekoturizm potansiyeline sahip bir bölgedir. Batı Karadeniz ve hatta tüm Türkiye'nin en zengin taş kömürü madenlerini barındıran ili olan Zonguldak, ekoturizm bakımından tanınmayı beklemektedir. Bununla birlikte ekoturizmi olumsuz etkileyen faktörlerin önüne geçilmesi durumunda, Zonguldak ili bölge turizmine de katkı sağlayacaktır. Bu çalışmada Zonguldak ilinin ekoturizm potansiyeli SWOT analizi ile belirlenmiştir. Ekoturizmin Zonguldak ilinde uygulanması ve bununla birlikte şehre katkıda bulunması için çeşitli öneriler sunulmuştur. Yapılan bu çalışma ile Zonguldak ilinde, ekoturizm ile ilgili farkındalık oluşması beklenmekte ve gelecekte konu ile ilgili yapılması planlanan çalışmalara örnek oluşturacağı düşünülmektedir.

2. Araştırmanın Problemleri

Yapılan bu çalışmada ekoturizm kavramının tanımı yapılmış ve sonrasında da Zonguldak ilinde uygulanabilirliği SWOT analizinden yararlanılarak araştırılmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Ülkemizde ekoturizmin yavaş gelişmesinin sebepleri nelerdir?
- Ekoturizmin gelişmesi durumunda bölge ve yöre halkında sağladığı faydalar nelerdir?
- Zonguldak ilinin ekoturizmin gelişmesi açısından güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?
- Zonguldak ilinde ekoturizm geliştirilebilir mi?

3. Araştırmanın Amacı, Yöntemi ve Sınırlılıkları

Zonguldak, Cumhuriyet Dönemi'nin ilk ili olmakla birlikte, bozulmamış doğal güzellikleri ve kültürel kaynakları ile de zengin bir yapıya sahiptir. Ekoturizmin şehirde gelişmesi, şehre sosyal ve ekonomik katkıda bulunacaktır. Çalışmanın temel amacı, Zonguldak ilinin ekoturizm potansiyelini belirlemek ve ekoturizmin planlı bir şekilde uygulanabilmesi için öneriler sunmaktır.

Bu amaç doğrultusunda çalışmada öncelikle literatür bilgileri incelenmiş, ekoturizmin kapsamı araştırılmış, uygulamadaki potansiyel engeller ve bu engellere karşı alınabilecek önlemler ortaya konulmuştur.

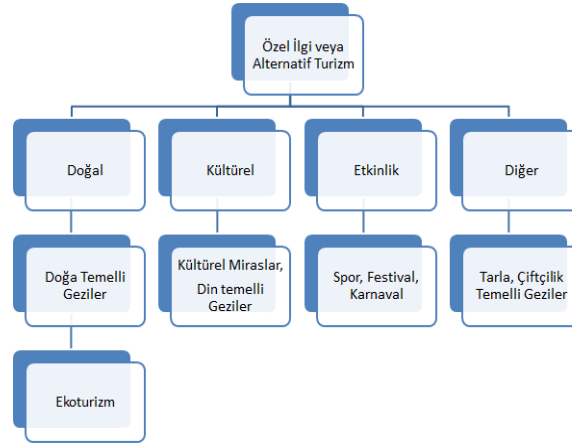
Çalışmanın devamında Zonguldak ilinin doğal ve kültürel varlıkları belirlenmiş ve ekoturizm açısından ilin önemli özelliklerine yer verilmiştir. Son olarak Zonguldak ilinin ekoturizm potansiyelini açıklayan SWOT analizi hazırlanmış ve ilin bu alandaki güçlü yönleri, zayıf yönleri, tehdit olabilecek unsurları ve fırsatları belirlenerek ortaya konulmuştur. SWOT analizi ile elde edilen sonuçlar tartışılarak kentin ekoturizm potansiyelinin değerlendirilebilmesi için öneriler sunulmuştur.

Çalışmada ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi için SWOT analizi yapılmıştır. Ancak ekoturizmin uygulanabilir olması için yöre halkının görüşü oldukça önemli bir veridir. Bu amaçla çeşitli eğitimler düzenlenerek halkın bilinçlenmesi sağlanmalıdır. Eğitim sonrasında ise uygulanacak anketler ile halkın görüşü belirlenmelidir. Ancak tüm dünyada etkisini gösteren COVID-19 salgınından dolayı gerekli arazi çalışmaları yapılamamıştır.

4. Kavramsal Çerçeve

4.1. Ekoturizmin Konsepti

İnsanların, son yıllardaki tüketim alışkanlıklarında meydana gelen değişiklikler turizm sektörüne de yansımıştır. Doğa içinde kaliteli vakit geçirilen tatiller ilgi odağı olmuştur. Turist ve turizm alanındaki bu değişim alternatif turizm kavramını ön plana çıkarmıştır. Alternatif turizm, turizm kaynaklarının giderek azalması ve tüketicilerin kitle turizmine olan ilgisinin azalmasıyla gelişmiştir (Şengöz, 2018). Son yıllarda ekoturizm başta olmak üzere ön plana çıkan alternatif turizm çeşitleri Şekil 1’de gösterilmiştir (Dowling, 2007).

Şekil.1. Özel ilgi veya alternatif turizm çeşitleri (Dowling, 2007)

Ekoturizm, ekolojik turizmin kısaltmasıdır ve doğaya saygılı, yerel halkın refaha ulaşmasını sağlayan bir turizm çeşididir (Kaypak, 2012). Dünya turizm örgütüne göre (UNWTO) ekoturizm aşağıdaki özelliklere sahip olmalıdır (Web 2, 2020);

- Ekoturizm yapan turistler doğaya ve doğal kültür yapısına saygı duymalı ve korumalıdır.
- Ekoturizmin eğitimi özelliği vardır.
- Özellikle olmasa da genellikle küçük gruplar için uzman tur operatörlerince düzenlenir.
- Gidilen yerdeki hizmet sağlayıcılar lokal işletmelerdir.
- Doğal ve sosyo-kültürel çevre üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirir.
- Ev sahibi kuruluş ve yetkililere ekonomik fayda sağlar.
- Yerel topluluk için alternatif bir istihdam kaynağıdır.
- Hem yerli halk hem de turist arasında doğal ve kültürel varlıkların korunması konusunda farkındalık artırır.

Uluslararası Ekoturizm Derneği (TIES), yukarıda sayılan özelliklerin ekoturizm faaliyetlerinde mutlaka olması gerektiğini belirtmiştir (Web 3, 2020). Belirtilen tüm özellikler incelendiğinde, ekoturizmin amacının çevrenin korunmasının yanı sıra, sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanması olduğu gerçeği de ortaya çıkmaktadır. Ekoturizm Derneği'nden Dr. David Western, ekoturizmin tanımını kısaca “Çevrenin korunduğu ve yerel halkın refaha ulaşımının sağlandığı, doğal alanlara yapılan seyahatlerdir” şeklinde yapmıştır. Bu nedenle

ekoturizmin iki sorumluluğu vardır. Birincisi çevrenin korunması, ikincisi ise yerel halkın kültürel yaşamının sürdürülmesidir. Bu iki sorumluluk da turist ve ziyaret edilen bölgedeki yerel halk arasındaki etkileşimi vurgulamaktadır (Xiang, Wiao ve Yin, 2020).

Ekoturizm yapan ziyaretçiler ekoturist olarak adlandırılır. Ekoturistlerin ilgi alanları; fotoğrafçılık, kuş gözlemciliği, orman yürüyüşleri, doğa yürüyüşleri, ağaç ve bitkileri izlemek, vahşi doğa gözlemciliği, dağcılık, olta balıkçılığı ve benzer ilgileri olan insanlarla tanışmak... vb. şeklinde sıralanabilir. Buna ek olarak ekoturistlerin eğitim seviyeleri, gelir düzeyleri ve harcama seviyeleri yüksek, genellikle endüstrileşmiş ülkelerden gelen, kaliteli zaman geçirme arayışındaki kişiler olduğu bilinmektedir. Ekoturizm çeşitleri ise; yayla, tarım ve çiftçilik, bisiklet, botanik, kamp, karavan, yamaç paraşütü, akarsu, mağara ve macera turizmi olarak sıralanabilir (Türker, 2013).

Ekoturizmde işletmeler sertifika sistemleri ile sınıflandırılmaktadır. Günümüzde ulusal ve uluslararası alanda ekoturizm ve sürdürülebilir turizm kapsamında kullanılan çeşitli sertifika sistemleri bulunmaktadır. Kullanılan bu sertifikalar, işletmelerin sürdürülebilir turizme uygunluğunun en büyük göstergesidir. Bu sistemlerden en yaygın olarak kullanılanlarını Mavi Bayrak, Sakin Şehir, Yeşil Yıldız, Mavi Yıldız, Beyaz Yıldız, Yeşil Küre 21, Eko Sertifikasyon (Avustralya), Sürdürülebilir Turizm Sertifikası (Costa Rica), Koruma Alanları Ağı, Yeşillenen Oteller, Bio Oteller, Yeşil Anahtar, Ekoturizm Kalite Etiketleri (Estonya), Atık Yönetimi ve Kalite Sertifikasyon Programları olarak sıralanabilir. Türkiye'nin de birçoğuna dahil olduğu bu sertifika programları işletmelere, çevreye, tüketicilere ve yerel halka birçok fayda sağlamaktadır (Baykal ve Çimen 2015; Güzel ve Altıntaş 2015).

4.2. Ekoturizmin Gelişmesinin Önündeki Engeller

Bir bölgenin ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi için genellikle cazibe merkezlerinin, tesis faaliyetlerinin, doğal kaynak bütünlüğünün, toplulukların katılım oranlarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Tüm bunlara ek olarak daha çok ziyaretçi alabilmesi için bölgenin sahip olduğu ilgi çekici alanlarının benzersiz olması gerekmektedir. Ayrıca yeterli altyapıya sahip olmayan bir bölge turizm açısından sorun anlamına gelmektedir (WC, su, atık yönetimi... vb). Altyapı sorunları olan bir cazibe merkezi, artan turizm faaliyetleri sonucunda insan ve çevre sağlığına daha çok zarar verir ve tüm doğal güzelliğini kaybeder.

Ekoturizmin gelişmesinde önemli adımlardan birisi bölgeye olan ulaşımın yetersiz ve zor olması ile bölge, turistlerin ilgisini kaybeder ve yaşanan olumsuzluklar bölgeye giden turist sayısını önemli ölçüde azaltır. Bu duruma ek olarak ekoturist yoğunluğunu arttırmak için doğal yaşamı düşünmeden yapılan, inşa edilen ulaşım kolaylıklarının ve ulaşım araçlarının doğal dengeyi bozması da ekoturizmin gelişmesine büyük bir engel olarak ortaya çıkmaktadır.

Ekoturizmin gelişmesinde olumsuz etki yaratan diğer bir parametre de küresel salgınlar ve sağlık sorunlarıdır. Yaşanan küresel salgınlar sadece ekoturizmi değil tüm turizm sektöründe olumsuz etkiler yaratmaktadır. Örneğin 2020 yılında ülkemize gelen ziyaretçilerin sayısı 2019 yılı ilk 8 ayına (Ocak-Ağustos) göre %74 azalma göstermiştir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı [KTB], 2020). Bunun en büyük sebebi ise 2019 yılında Çin'de başlayıp 2020 yılında ülkemizde ve tüm dünyada hızla yayılan ve binlerce kişinin ölümüne sebep olan Koronavirüs (Covid-19) salgını olduğu bilinmektedir. Dünya sağlık örgütü 11 Mart 2020 durum raporunda Covid-19'u bir salgın olarak ilan etmiştir (World Health Organization [WHO], 2020).

Ekoturizm, geri kazanılması mümkün olmayan kaynak kayıplarını en aza indirmeyi, doğal ve kültürel mirasın korunmasını hedeflemektedir (Turoğlu ve Özdemir, 2005). Doğal alanlarda konaklama tesislerinin azlığı da ekoturizmin gelişmesine engel olan etkenlerden birisidir. Doğada konaklamak isteyen ziyaretçilerin bu isteklerinin karşılanmaması bölgeye olan talebi azaltabilir veya konaklamasız yapılan günübirlik turizmden istenen verim alınmayabilir. Ayrıca plansız bir ekoturizm etkinliğinde doğal ortamların aşırı kullanımı, ekoturizmin faydasını uzun vadede azaltabilir (McNicol, 2018).

Ekoturizmin yapıldığı bölgede çoğu durumda alanın tüm özelliklerini bilen bir rehber ihtiyacı olmaktadır. Rehber eşliği olmadığında doğada tehlikeli olabilecek bazı turistik faaliyetler seçilmek istenmeyebilir. Rehberin yabancı dil bilmesi de yabancı turistler açısından önemli bir seçme kriteri olabilir (Türker, 2013). Bilgili ve deneyimli kılavuzların yeterli sayıda olmaması bölgenin ekoturizm açısından seçilme oranını da düşürmektedir.

Ekoturizmin diğer turizm sektörlerine göre daha pahalı olması da bu sektörün gelişmesini olumsuz etkilemektedir. Ekoturizmin hitap ettiği kitle daha küçük ve gelir seviyesi daha yüksektir (Moons, De Pelsmacker ve Barbarossa, 2020). Buna ek olarak uluslararası turizmin kitle turizmine yoğun ilgi göstermesi ve turizmdeki maddi kaygılar da ekoturizm önündeki engellerden birisidir.

Yukarıda sayılanlara ek olarak bölgedeki bakımsız turizm olanakları, doğal güzelliklerin olmaması, turistlerin belirli ayları seçmesi ve kısa kalmaları, yöredeki işletmelerin yüksek fiyatlara sahip olması ve yerel halkın ekoturizmi desteklememesi gibi engeller de ekoturizmin gelişmesini olumsuz etkilemektedir.

4.3. Ekoturizmin Geliştirilmesi

Yapılan çalışmalar ve küresel seyahat pazarının verilerine göre ekoturizmin %5-10 arasında bir pazar gücüne sahip olduğu ve %5'lik büyüme oranı ile turizm sektöründe en hızlı büyüyen faaliyetlerden biri olduğunu ortaya koymuştur (Castellanos-Verdugo, Vega-Vazquez, Oviedo-Garcia ve Orgez-Agüera, 2016). Uluslararası düzeyde internet üzerinden otel rezervasyonları ve satışları yapan bir internet sitesinin 2019 yılı sürdürülebilir turizm hakkındaki raporuna göre dünya çapındaki gezginlerin yarısından fazlası (%55) sürdürülebilir seyahat seçimlerinde bir yıl öncekine göre daha kararlı olduklarını açıklamıştır. Ayrıca araştırma gezginlerin %72'si dünyanın sağlıklı bir şekilde gelecek nesillere ulaşabilmesi için hemen harekete geçilmesi ve sürdürülebilir seyahatlerin gerekliliğine inandığını ortaya koymuştur (Web 4, 2020).

Ekoturizmin gelişmesi, doğal kaynakların korunması, aktivite çeşitliliği, yerel halkın katılım istekliliği, hazır girişimcilerin bulunma zorluğu gibi bazı zorlukları da beraberinde getirir. Bu nedenle önce bölgenin durum analizi yapılmalı ve ardından potansiyel geliştirme çalışmaları başlatılmalıdır (Tseng, C. Lin, C.W. Lin, Wu ve Sriphon, 2019). Potansiyel değerlendirmenin ardından yerel halkın desteği sağlanmalı, planlamalar ve bölgenin tanıtımları tamamlanmalıdır. Bir bölgenin ekoturizm potansiyelinin öğrenilmesi ve geliştirilmesi için Tablo 2'de bulunan soruların cevaplandırılması önemlidir. Tseng vd, (2019)'nin çalışmasından, DEMATEL Metodundan uyarlanmıştır;

Tablo 2. Ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi için cevaplanması gereken sorular

Bölge güzel ve eşsiz bir yapıya sahip mi?
Doğal kaynaklar bakımından zengin mi?
Ünlenmiş cazibe yerlerine sahip mi?
Turistler için yeterli konaklama tesisi ve restoran var mı?
Konaklama tesisleri ve restoranlar çevre dostu mu?
Altyapısı yeterli mi?
Turizm için güvenli bir bölge mi?
Doğa yürüyüşleri için uygun mu?
Ulaşımı kolay mı?
Ekoturizm bölgelerinde iletişim ağı mevcut mu?
Atık yönetimi uygulanıyor mu?
Turizm taşıma kapasitesi nedir?
Turist bilgilendirme ofisleri var mı?
Çevre bilinci oluşturmaya dayalı aktiviteler yapılabilir mi?
Planlanan aktivitelere ait rotalar oluşturuldu mu? Haritalandırma yapıldı mı?
Planlanan aktivitelerin fiziksel etkileri en aza indirilmiş mi?

Yerel halkın desteği var mı?
Turistler, yerel halkı olumsuz etkiler mi?

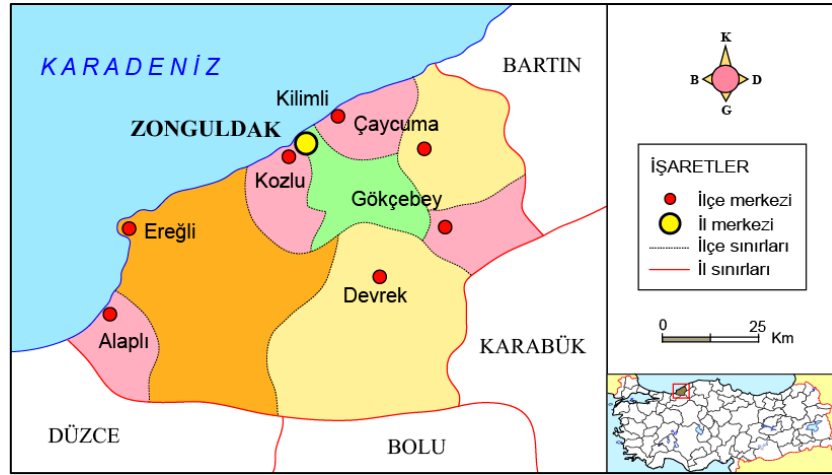
Ekoturizmin gelişmesi ve eksiksiz uygulanması için eğitim oldukça gerekli bir adımdır. Ekoturistlerin ve yerel halkın belirli bir bilinç düzeyinde olmaları ekoturizmin amacına ulaşmasını sağlayacaktır. Özellikle hizmeti sağlayacak olan yerel halkın eğitimi, ekoturistlerin de memnuniyetini sağlayacaktır (Şahin, 2011).

Ekoturizm uygulamalarında çevrenin korunması ve bu durumun sürdürülebilir olması bir bütün olarak düşünülmelidir. Örneğin kalınan tesislerdeki enerjinin veya suyun korunması, geri dönüşüme verilen önem, yerel üreticilerden kaynak temini (gıda, kumaş, mobilya...), karbon salınım oranları gibi bileşenler bilinçli ekoturistler tarafından birer seçim kriteridir (Falk ve Hagsten, 2019). Ayrıca şehirlerdeki yeşil alanlar da kente turist çeken diğer bir kaynaktır ve sürdürülebilir turizmi desteklemektedir. Her yıl sayısı milyonlara ulaşan turist çekme kapasitesine sahip bu yeşil alanlara dünya çapında örnek verecek olunursa; New York-Central Park, San Francisco- Golden Gate Park, Londra- Hyde Park en yüksek rakamlara sahip turistik yeşil alanlar olarak sıralanabilir. Kentlerdeki yeşil alanların sürdürülebilir turizmi geliştirme sebepleri ise; iklimsel konfor sağlamaları, yerel kimliğin oluşması, kültürel aktiviteleri arttırması, açık alanda eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi, güvenli turistik gezilerin sağlanması, çevresel altyapının sağlanmasıdır (Manavoğlu ve Yıldırım, 2020). Tüm bu gerekliliklere ek olarak ekoturizmin gelişmesi için devlet desteği şarttır ve çevrenin korunmasına ilişkin stratejiler belirlenmelidir. Devlet, kamu kurumları, üniversiteler, sanayi ve sivil toplum örgütleri ekoturizmi geliştirmek için işbirliği içinde olmalıdır.

5. Bulgular

5.1. Zonguldak ve Ekoturizm Varlıkları

Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Zonguldak ili, 3.310 km² yüzölçümüne sahiptir. Kuzeyinde Karadeniz, Kuzeydoğusunda Bartın, Doğuda Karabük, Güneyde Bolu, Batıda Düzce illeri ile çevrilmiştir (Şekil 2).

Şekil.2. Zonguldak ili haritası (Zonguldak Ticaret ve Sanayi Odası [ZTSO], 2016).

Zonguldak, önemli doğal yer altı kaynaklarına sahiptir ve en önemli ekonomik unsuru madenciliktir. Her mevsim yağışlı olan Zonguldak ili topraklarının %65'i ormanlarla kaplıdır. Zonguldak ilinde tespit edilen 17 endemik bitki türü vardır. Bölgenin faunasına bakıldığında ise 301 kuş türü, memeli hayvanlardan 7 tür böcekçil, 18 tür yaras, bir tavşan türü, 17 kemirgen türü, 3 tür balina ve yunus bulunmaktadır (Zonguldak Valiliği ve Zonguldak İl Özel İdaresi [ZV ve ZİÖİ], 2015).

Ağırlıklı ulaşım karayolu üzerinden yapılmaktadır. Ancak bunun yanı sıra demiryolu, denizyolu ve havayolu altyapısı da mevcuttur. Kültür ve Turizm Bakanlığı 2020 verilerine göre Zonguldak ili konaklama tesis sayısı 44'tür. Ancak Kültür Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu çevreye duyarlı konaklama tesisleri listesinde sadece 1 adet konaklama tesisi yer almaktadır (KTB, 2020a). İlde yaklaşık 85 km sahil şeridi bulunmaktadır. Zonguldak, Ankara'ya 270 km ve İstanbul'a 360 km uzaklığındadır. 1997 yılında Bartın ve Karabük'ün il olarak

Zonguldak'tan ayrılması ile Zonguldak ilinin nüfusu düşmüş ve sonrasında da bu düşüş verilen göçlerle devam etmiştir. İlin sahip olduğu en önemli sanayi tesislerinin başında ise Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) gelmektedir. Mevcut sanayilerin işçi alımını minimumda tutması, yeni iş sahalarının açılmaması da bu durumu desteklemiş ve Zonguldak 2000'li yılların başından itibaren iç göç veren illerden biri durumuna gelmiştir (Taşkın, 2015).

Turizmin gelişmesinde yabancı dil bilen tur rehberlerinin de önemi büyüktür. 2015 verilerine göre ilimizde 9 adet Ankara Turist Rehberleri Odası'na bağlı ruhsatlı rehber bulunmaktadır (ZV ve ZİÖİ, 2015). Ayrıca turizm konusunda faaliyet gösteren Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi'ne bağlı olan Turizm Meslek Yüksek Okulu bulunmaktadır. Doğal yapının bozulmadığı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk ili olma özelliğine sahip Zonguldak, ekoturizm açısından birçok varlığa sahiptir ve bu varlıklar sahip olduğu özellikleri ile birlikte Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Zonguldak ili ekoturizm varlıkları (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı [OSİB], 2012; ZV ve ZİÖİ, 2015)

Ekoturizm Özelliği	Bölgenin Adı	Ekoturizm Türü
Tabiat Parkı	-Gümelî Porsuk Ağacı ve İncivez (Alaplı) -Millî Egemenlik ve Göladağı (Çaycuma) -Kent Orman (Merkez) -Bostandüzü Ormanıçı Dinlenme Alanı (Devrek) -Danaağızı (Ereğli)	Doğa Yürüyüşü, Fotoğrafçılık, Kaya tırmanışı, Bisiklet ve ATV gezisi, Botanik Gezileri, Kamp-Karavan Turizmi
Yaban Hayat	-Filyos Kuş Cenneti (Çaycuma) -Kızılcapınar Devlet Avlağı (Ereğli) -Yeşilöz Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Devrek Örnek Avlağı, Damlı Örnek Avlağı (Devrek)	Yaban Hayatı Gözlemciliği, Botanik Gezileri, Doğa Fotoğrafçılığı
Termal Kaynak	-Aşağıçayır (İlksu) Kaplıcası, Karaçayır Kaplıcaları (Kozlu) -Kokaksu Kaplıcaları (Merkez)	Termal Turizm
Yayla	-Bölüklü ve Bacaklı (Alaplı) -Kızılcaören, Gölçük, Kumtarla (Merkez) -Manzut, Aksu, Kızılkulak ve Karatepe (Devrek)	Yayla Turizmi, Kelebek ve kuş gözlemciliği, Yürüyüş Parkuru, Botanik Gezileri, Doğa Turizmi, Doğa Fotoğrafçılığı
Mağara	-İncivezaltı (Alaplı) -Gökgöl, Cumayanı, Sofular, İnağız, Çayırköy, Erçek, Kızılelma, Kokaksu, İlksu, Kapuz, İhsaniye, İncivezaltı, Çingilli Kuyu, Ayıburnu (Merkez) -Cehennemagağızı Mağarası (Kilise, Kocayusuf, Ayazma (Ereğli)	Mağara Turizmi, Doğa ve İnanç Turizmi
Vadi	-Filyos (Çaycuma) -Gülüş (Ereğli) -Alaplı (Alaplı)	Doğa Fotoğrafçılığı
Kale	-Filyos (Çaycuma)	Yürüyüş Parkuru, Kültür Turizmi
Şelale	-Harmankaya, Değirmenağızı (Merkez) -Madencioğlu (Devrek) -Hacı Musa (Gökçebey) -Güneşli, Kayalıdere (Ereğli)	Yürüyüş Parkuru, Doğa Fotoğrafçılığı
Dere / Çay	-İhsaniye, Değirmenağızı, İlksu, Dereköy (Merkez) -Aydınlr Çayı, Uğurlar, Abacıoğlu, Kurtsuyu, Akyazı (Ereğli) -Alaplı Çayı, Kavukkavla ve Kocaman (Alaplı) -Devrek ve Buldan, Dirgine (Devrek) -Filyos Çayı, Beycuma (Çaycuma) -Yenice Çayı, Agosto Deresi (Gökçebey)	Su Sporları, Fotoğrafçılık, Olta Balıkçılığı, Rafting
Plaj	-Ereğli Belediye, Çavuşağızı, Köseağızı, Kemerarkası, Danaağızı, Erdemir, Mevreke, Armutçuk, Kireçlik (Ereğli) -İlksu, Değirmenağızı (Kozlu)	Deniz Turizmi, Kamp-Karavan Turizmi

	-Sazköy, Filyos, Türkali, Göbü (Çaycuma) -İnağzı, Uzunkum, Kapuz, Karakum, Hisararkası (Merkez) -Alaplı, Kocaman (Alaplı)	
Festival	-Osmanlı Çileği, Hamsi (Ereğli) -Kültür ve Yoğurt (Çaycuma) -Baston ve Kültür (Devrek) -Fındık Kültür Turizm ve Spor Festivali, Bölüklü Yayla Şenliği (Alaplı)	Kültür Turizmi
Sit Alanı	-Asartepe Antik Yerleşimi, Hisartepe, Mezar ve kemerli yapı, Kaya Mezarı, Fener Mahallesi (Merkez) -Bizans Dönemi'ne ait buluntular, Tümülüs ve etrafındaki mezarlık, Mezar Odası ve yakın çevresi, Su Sarnıcı ve Kalıntıları, Beylik kalesi, Mezar Baş Taşı, Ayakucu, Sandık tipi Mezar (Devrek) -Pazarlıoğlu Köyü Obruk Mevkii, Kadioğlu Nekropolü, Tümülüs, Filyos Nehri, Uçburgu Mevkii (Gökçebey)	Kültür Turizmi, İnanç Turizmi
Taşınmaz Kültür Varlığı	-Yeni Cami, Kozlu Kilisesi, Bülent Ecevit Üniversitesi Tahir Karauğuz Müzesi, Bülent Ecevit Üniversitesi Maden Haritacılığı Müzesi, Bülent Ecevit Üniversitesi Biyoloji Müzesi, Bülent Ecevit Üniversitesi Denizcilik Müzesi, Maden Müzesi (Merkez) -Karadeniz Ereğli Müzesi (Halil Paşa Konağı), Belediyesi Kent Müzesi, Gazi Alemdar Gemisi Müzesi, Çeştepe Fener Kulesi, Herakles Sarayı, Orhan Gazi Cami, Rum Kilisesi, Uzun Mehmed Anıtı, Fetih Çınarları (Ereğli) -Tios Antik Kenti, Kadioğlu Köyü Mozaik Kalıntıları, Akçahatipler Köyü Merkez Camii (Çaycuma) -Beykoz Asarı (Kalesi), Karakoçulu Beylik Mezarı, Kral Mezarlığı, Bastoncular Çarşısı (Devrek) -Çanakçılar Arkeoloji ve Etnografya Özel Müzesi, Veyisoğlu Köyü Anıt Ağaç (Gökçebey)	Kültür Turizmi, İnanç Turizmi

Tablo 3'ten de görüldüğü üzere Zonguldak ili turizm açısından pek çok doğal ve kültürel kaynağa sahiptir. Zonguldak ilinin doğal yapısının büyük ölçüde korunmuş olması, ekoturizmin gelişmesi için oldukça önemlidir. Ayrıca bölgede, ekoturizmin gelişmesinde halkın desteği de gereklidir. 2019 yılında Zonguldak'ın ilçesi olan Ereğli'de halkın turizme bakış açısı çeşitli anketlerle analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, halkın tutumunun sosyo-demografik özelliklere göre değiştiği tespit edilse de, genel olarak olumlu bir tutum olduğu belirlenmiştir (Ercan, 2019). Halkın ekoturizme desteğinin öğrenileceği anket çalışmalarının diğer ilçelerde de yapılması büyük bir fayda sağlayacaktır.

Zonguldak, 2023 yılı turizm hedeflerinde doğa ve kültür turizmine oldukça fazla önem verilmekte ve yerel yönetimler tarafından doğal güzelliklerin her birinin ekoturizmde kullanılabilmesine yönelik çeşitli projeler hazırlanmaktadır. 2021 yılında devam eden bu projeleri ve özelliklerini Tablo 4'te sıralanmıştır;

Tablo 4. Zonguldak'ta doğa ve kültür turizmi projeleri (ZV ve ZİÖİ, 2018)

Proje Adı	Özelliği
Zonguldak Limanı Rekreasyon Projesi	Yürüyüş, Manzara İzlem Noktası
Üzülmez Kültür Merkezi	Sergi Alanı, Kent Müzesi, Kültürel Aktiviteler
Rombaki Bilim Evi	Enerji Konulu Bilim Evi
Kadioğlu Mozaikleri Koruma Çatısı	Müze
Madencioğlu Şelalesi ve Yakın Çevresinin Düzenlenmesi	Yürüyüş, Manzara İzlem Noktası
Çayırköy Mağarası, Değirmen ve Çevresi	Mağara, Seyir Terası, Yürüyüş

A Tipi Misafirhane	Konukevi, Eğitim Alanı
Kandilli Köy Pazarı ve Ziyaretçi Merkezi	Satış Birimi, Müze
Harmankaya Kanyonu	Alternatif Turizm Odağı, Gözlem Kulesi
Bölüklü Yaylası Konaklama	Konaklama Birimi, Farkındalık Merkezi, At Barınağı, Restoranlar
Filyos Çayı ve Çevresi	Ekolojik Yapı, Tarımsal Potansiyel, Su Sporları, Yeşil Alan
Çaycuma Fuar Kompleksi	Sergi Yapısı, Toplantı Salonları
Süzek Kanyonu	Macera Parkuru, Yürüyüş Rotaları
Göbü, Türkali, Orta Kapuz ve Tersane Plajı	Plaj yenileme, Tesisler, Konaklama
Millet Bahçesi	Kent Parkı

5.2. Zonguldak İlinin Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesinde SWOT Analizi

SWOT, İngilizce Strengths (Üstünlükler), Weaknesses (Zayıflıklar), Opportunities (Fırsatlar), Threats (Tehditler) kelimelerinin baş harflerinden oluşan bir kısaltmadır. Bu yöntem ile bir firma, yatırım, ülke veya bölgenin özelliklerinden yararlanılır ve geleceğe yönelik durumu belirlenir. Böylece mevcut durum tespit edilir ve gelecekteki durumlar için tedbir alınır (Ray ve Demirtaş, 2020). Yapılan çalışmanın bu bölümünde Zonguldak ilinin ekoturizm açısından değerlendirilmesinde SWOT analizi kullanılmıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Zonguldak ili ekoturizm potansiyelinin belirlenmesinde SWOT matrisi

Güçlü Yönler (Strengths)	Zayıf Yönler (Weaknesses)
<p>Flora ve faunası ile ekoturizm açısından önemli bir potansiyele sahiptir.</p> <p>Uzun bir sahil şeridine sahiptir ve plajların ulaşımı kolaydır.</p> <p>Karadeniz'deki biyolojik çeşitlilik geniş bir ürün yelpazesine sahiptir.</p> <p>Önemli kuş göçü yolları üzerindedir.</p> <p>Eski bir liman şehridir ve bu nedenle tescilli sit alanı ve taşınmaz kültür varlığı sayısı fazladır.</p> <p>Doğal mağara sayısı oldukça fazladır.</p> <p>Sahip olduğu yeryüzü şekilleri ekoturizm açısından ilgi çekicidir ve bozulmamış bir doğal yapıya sahiptir.</p> <p>Halk sıcakkanlı ve misafirperverdir.</p> <p>Havaalanı bulunmaktadır.</p> <p>İstanbul, Ankara gibi büyük şehirlere yakın mesafededir.</p> <p>Ekoturizm alanında çalışacak personelin bilinçlendirilmesi ve ruhsatlandırılması için şehirde üniversite ve turizm meslek yüksekokulu bulunmaktadır.</p> <p>Ereğli ilçesinde Dünyaca ünlü Osmanlı Çileği yetiştirilmektedir ve festivaller yapılmaktadır.</p> <p>Maden Müzesinin aktif olarak hizmet vermektedir.</p>	<p>Konaklama tesisleri yetersiz ve ekoturizme uygun sertifikasyonları eksiktir.</p> <p>Kurumlar arasında koordinasyon eksikliği vardır.</p> <p>Zonguldak ili ve doğal güzelliklerinin yeterli tanıtımı yapılmamaktadır.</p> <p>Halkın ekoturizme desteğinin belirlenmesi için gerekli çalışmalar tamamlanmamıştır.</p> <p>Bazı doğal (mağara, yayla, orman, dere...) varlıklara ulaşım zorluğu vardır.</p> <p>Bazı doğal ve tarihi mekanların bakım ve onarım ihtiyacı bulunmaktadır.</p>

<p>Çok sayıda turizm niteliğine sahip yayla bulunmaktadır.</p> <p>Trüf mantarı bakımından büyük bir zenginliğe sahiptir</p> <p>Yerel yönetim çevresel sürdürülebilirliği desteklemektedir.</p> <p>Zonguldak iline ait 2012 yılında doğa turizmi master planı hazırlanmıştır.</p>	
<p>Fırsatlar (Opportunities)</p>	<p>Tehditler (Threats)</p>
<p>Karadeniz Bölgesi'ndeki bozulmamış tek antik kent olan Tios Antik Kenti'ne sahiptir.</p> <p>Çaycuma ilçesi Kadioğlu köyünde ve Filyos ilçesinde bulunan mozaiklerin müzeleştirilebilir.</p> <p>Filyos ilçesinde yer alan Zonguldak Ateş Tuğla Fabrikası'nın restore edilerek müzeleştirilebilir.</p> <p>Faaliyeti durdurulan kömür madenleri koruma altına alınarak ve gerekli güvenlik önlemleri tamamlanarak ziyarete açılabilir.</p> <p>Ekoturizm etkinliklerinin çeşitlendirilebileceği bir doğal yapıya (yayla, orman, mağara) sahiptir.</p> <p>Zonguldak ili dağlık bir bölgeden oluşmaktadır. Bu nedenle seyir tepeleri ve terasları ile yürüyüş parkurlarının sayıları artırılabilir.</p> <p>Zonguldak yurt dışına çok fazla göç vermiştir. Gurbetçilerin çoğu yaz aylarında ili ziyaret etmektedir. Bu durum ilin yurt dışı tanıtımları ve gelişimi açısından faydalı bir destek olabilir.</p> <p>Turizm açısından tek başına ziyaretçi için değerli görülmeyen mağaralar yakın civarındaki bölgelerdeki parkurla birleştirilip, doğa turizmi rotaları oluşturulabilir.</p> <p>Zonguldak madencilik sektörü ile tanınmaktadır. Bu nedenle maden müzelerinin sayısının artırılması ve geliştirilme imkanı bulunmaktadır.</p> <p>Ekoturizm faaliyetlerinin gelişmesi şehirde alternatif istihdam kaynağı olacaktır.</p> <p>Ekoturizm faaliyetleri ile gelen turistler şehrin sosyal yaşamını geliştirecektir.</p> <p>Çevre bilinci artacaktır.</p>	<p>Tarihi yapıların restore edilmemiş olması.</p> <p>Havalanından yeterli uçuş olmaması.</p> <p>Şehirden göçün çok fazla olması ve ekoturizm için gerekli personelin yetersiz olması.</p> <p>İlimizde bulunan bazı endüstriyel faaliyetlerin (termik santral, madencilik, demir çelik endüstrisi) ekoturizmi olumsuz etkileyebilecek olması.</p> <p>Madencilik sektörünün şehirde öne çıkması ve kömürün yaygın kullanımından kaynaklanan hava kirliliği.</p> <p>Geçmişte yapılan yanlış katı atık depolama alanlarının rekreasyon ihtiyacının olması.</p> <p>Ekoturizm açısından değerli olan bazı varlıklarda (orman, yayla, tabiat parkı, vb...) alt yapı eksiklikleri bulunmaktadır.</p> <p>Şehir yıllardır madencilik sektörü ile birlikte gelişmiştir. Bu nedenle ilde yaşayan büyük bir çoğunluk astım, solunum yetersizliği gibi hastalıklarla mücadele etmektedir. 2020 yılı küresel salgını olan Koronavirüs (COVID-19) Zonguldak Halkı için kalabalık olmayan illere göre büyük bir risk taşımaktadır. Bu nedenle Zonguldak halkı dışarıdan gelebilecek tehlikeleri önlemek amaçlı ekoturizme ve turistlerin yoğun olarak gelmesine sıcak bakmayabilir.</p> <p>Doğal alanlar bilinçsiz kullanım sonucunda tahribata uğrayabilir.</p>

Yukarıdaki SWOT analizi incelendiğinde, şehrin ekoturizm açısından güçlü yönlerinin zayıf yönlerine göre daha fazla olduğu ancak planlı bir ilerleme olmadığı takdirde bu gelişmenin tehdit altında olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu amaçla ilin ekoturizm açısından zayıf yönleri üzerindeki eksikliklerin giderilmesi ve böylece ilin güçlü yönlerinin artırılması gerekmektedir. Örneğin var olan ve kullanılmayan bir maden ocağının tüm güvenlikler alınarak ziyaretçilere açılacak duruma getirilmesi il için önemli bir müze kazancı olacaktır.

Yapılan SWOT analizi sonucuna göre ilin sahip olduğu fırsatlar, tehditlere göre fazladır. Nüfus yoğunluğu düşük ve iş alanının fazla olmadığı Zonguldak ilinde ekoturizmin gelişmesi, yöre halkı için önemli bir fırsattır. Ayrıca şehirde gurbetçi sayısı oldukça yüksektir ve bu durum yurt dışı tanıtımlar için olumlu bir etki yaratacaktır. Eşsiz doğal güzelliklere sahip olan Zonguldak ili, yurt içi ve yurt dışı ekoturistler tarafından keşfedilmeyi beklemektedir. Yapılan SWOT analizi ile şehrin mevcut durumu açıkça ortaya konulduğundan gerekli tedbirlerin alınarak tehditlerin giderilebileceği düşünülmektedir.

6. Sonuç ve Tartışma

Ekoturizm, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması amacıyla hizmet eder ve merkezinde çevrenin korunması vardır. Kitle turizminin çevreye verdiği zararın geç farkına varılması, insanların çevre konusunda bilinçlenmesinin zaman alması ve ekoturizm aktivitelerinin yüksek maliyetli olması gibi nedenler, ekoturizmin ülkemizde yavaş gelişmesine sebep olmuştur. Ayrıca ekoturizm potansiyeline sahip birçok ilimizde, ekoturizm ile ilgili gerekli çalışmalar tamamlanmamış ve halk ekoturizm ile ilgili bilgilendirilmemiştir. Diğer yandan ekoturizmin gelişmesi durumunda hem yöre halkı, hem de yaşanan bölgenin fayda sağlayacağı bilinmelidir. Ekoturizm yoluyla ziyaretçiler doğa ile uzun ve kaliteli zaman geçirme lüksüne sahip olurken, yerel halk da

kazanç sağlar ve her iki tarafın da yaşam kalitesi artar. Ekoturizmde yapılan kontrollü ve bilinçli turlar ile doğal çevreye olan baskı azalır ve çevre tahribatı önlenir.

Yapılan SWOT analizinde Zonguldak ilinin ekoturizm açısından önemli doğal ve tarihi kaynaklara sahip olduğu ancak planlı bir şekilde bu potansiyelin kullanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Zonguldak ilindeki yetersiz konaklama tesisi, sahip olunan doğal güzelliklerinin yeterli tanıtımının yapılmaması ve bazı tarihi alanlardaki bakımsızlıklar ilin ekoturizm bakımından başlıca zayıf yönlerini oluşturmaktadır. Ancak 2019 yılında başlayan ve 2021 yılında hala tüm dünyada devam eden COVID-19 salgını sonrasında doğa ile iç içe olan tatiller yoğun ilgi görmektedir. Bu kapsamda iyi bir tanıtım yapılması ile bölgedeki bu zayıf yönlerin de giderilebileceği düşünülmektedir. Zonguldak ilinin uzun bir sahil şeridine ve ekoturizme uygun bozulmamış doğal güzelliklere sahip olması, İstanbul ve Ankara gibi kalabalık ve büyük şehirlere yakın olması, turizme katkıda bulunabilecek yaylaların olması, köklü bir üniversitenin bulunması ve halkın misafirperverliği gibi özellikler ise ilin ekoturizm açısından güçlü yönlerini oluşturmaktadır. Tüm bunlara ek olarak Zonguldak ilinin hava, deniz ve kara ulaşım olanaklarına sahip olması, ilin keşfedilmeyi bekleyen doğası, yönetimin çevresel sürdürülebilirliği desteklemesi ve yapılacak güçlü bir tanıtım sayesinde ilin tüm zayıf yönlerini aşabileceği potansiyeli, şehirde ekoturizmin gelişmesine yardımcı olacaktır.

7. Öneriler

Halkın desteği olmadan şehirde ekoturizmin geliştirilmesi beklenmemelidir. Bu aşamada eğitim faktörü yerinde ve doğru bir şekilde kullanılmalıdır. Tarıma uygun arazilerde organik tarım desteklenmeli ve halk bu konuda da eğitilmelidir. Hasat dönemlerinde bölgeye gelen ekoturistler yöre halkına yardım ederek, kendileri de özlem içinde oldukları köy hayatının tadını çıkartabileceklerdir. Ayrıca organik ürünlerin satışından da yöre halkı ekonomik fayda sağlayacaktır. Ekonomik fayda gören yöre halkının desteğiyle bölgenin yapısına uygun köy evleri ve yerel konaklama tesisleri yapılarak yörede ekoturizmin sürekliliği sağlanmalıdır. Tüm bunlara ek olarak kırsal alanlara ulaşımı sağlayan yolların yenilenmesi ve peyzaj çalışmalarının tamamlanması gerekmektedir.

Kamp, çadır ve karavan alanları ile eğlenceli festivallerin sayısı artırılarak bölgeye genç ekoturistlerin de gelmesi sağlanmalıdır. Şehirde bulunan üniversitenin de bu duruma katkısının oldukça fazla olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte bilgili ve yetenekli personel yetiştirilmesi ve halkın bilinçlendirilmesinde de, şehirdeki üniversitenin varlığı önemli bir fırsattır. Üniversite, kamu kurumları ve sivil toplum örgütlerinin de desteği ile il için ekoturizm planları yapılmalı, sürdürülebilirliği için stratejiler geliştirilmelidir. Uygun bölgelerde pilot ekoturizm çalışmaları yapılmalıdır. Plansız gelişen kitle turizminin çevreye verdiği hasarlar göz önünde bulundurulmalıdır. Asıl amacı çevreye saygı olan ekoturizm sektörünün gelişmesinde planlı bir yol izlenmeli ve gerekli farkındalık yaratılmalıdır.

2023 doğa turizmi projelerinin oluşturulması ve gelinen aşamalar, Zonguldak il yönetiminin ekoturizme verdiği önemin bir göstergesidir. Tüm bu projelere ek olarak halk üzerinde de doğal kaynakların önemi, yenilenebilir kaynakların kullanımı, çevre bilinci, atık yönetimi ve sürdürülebilirlik konularında farkındalık yaratılması gerekmektedir. Belirlenen eksikliklerin giderilmesi ve olumlu yöndeki gelişmeler ile şehrin ekoturizm gücü artacak, şehrin ekoturizm açısından zayıf yönleri ve olası tehditler ortadan kalkacaktır. Ekoturizmin gelişmesi ile Zonguldak İli bir cazibe merkezi haline gelerek, yöre halkı da alternatif bir gelir kaynağı elde edecektir.

KAYNAKÇA

- Baykal, D. ve Çimen, H. (2015). *Sürdürülebilir turizm ve ekoturizm sertifikaları*. Gümüşhane Üniversitesi Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı. Gümüşhane: Gümüşhane Üniversitesi Yayınları.
- Castellanos, V. M., Vega, V. M., Oviedo, G. M. A. ve Orgez, A. F. (2016). The relevance of psychological factors in the ecotourist experience satisfaction through ecotourist site perceived value. *Journal of Cleaner Production*, 124, 226-235.
- Ercan, F. (2019). Karadeniz Ereğli İlçesinde yerel halkın turizmin gelişimine yönelik tutum ve algılarını belirlemeye yönelik bir araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 15(2), 612-628.
- Falk, M. ve Hagsten, E. (2019). Ways of the green tourist in Europe. *Journal of Cleaner Production*, 225, 1033-1043.

- Güzel, Ö. ve Altıntaş, V. (2015). *Sürdürülebilirlik kapsamında seyahat işletmelerine yönelik sertifika programlarının uygulanması ‘Travelife’ örneği*. Gümüşhane Üniversitesi Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı. Gümüşhane: Gümüşhane Üniversitesi Yayınları.
- Kaypak, Ş. (2012). Ekolojik Turizm ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(22), 11-29.
- Manavoğlu, E. ve Yıldırım, E. (2020). Sürdürülebilir turizm alan planlamasında ve politikalarında açık ve yeşil alanların rolü. *Peşaj araştırmaları ve Uygulamaları Dergisi*, 2(1), 19-32.
- Moons, I., DePelsmacker, P. ve Barbarossa, C. (2020). Do personality and self-congruity matter for the willingness to pay more for ecotourism? An empirical study in Flanders, Belgium. *Journal of Cleaner Production*, 272, 122866.
- Ray U.C. ve Demirtaş N. (2020) Hatay/Samandağ ilçesinin swot analizi ve turizm faaliyetlerine yönelik öneriler. *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*, 2020(2), 99-115.
- Şahin, İ.F. (2011). Erzincan ilinin turizm potansiyeli ve ildeki ekoturizm uygulamaları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22), 69-88.
- Şengöz, Ş. (2018). *Sürdürülebilir turizm kapsamında Dikili'nin ekoturizm potansiyelinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Taşkın, D. (2015). Zonguldak İlinde Nüfusun Gelişimi ve Dağılışı. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19(32), 299-320.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü. (2020). *Sınır bülteni gelen toplam ziyaretçiler-Ağustos*. Ankara: Araştırma ve Değerlendirme Daire Başkanlığı.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü. (2020a). *Turizm İstatistikleri, Ocak-Mart*. Ankara: Araştırma ve Değerlendirme Daire Başkanlığı.
- T.C. Zonguldak Valiliği ve Zonguldak İl Özel İdaresi. (2015). *Zonguldak Turizm Master Planı*, Ankara: Akdan.
- T.C. Zonguldak Valiliği ve Zonguldak İl Özel İdaresi. (2018). *Zonguldak Turizm Kalkınma Projesi, 2023 Turizm Hedeflerine Doğru Zonguldak'ta Doğa ve Kültür Turizmi*, Zonguldak: Zonguldak Valiliği.
- T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı. (2012). *Zonguldak Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023*. Sinop: Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü.
- Tseng, M.L., Lin, C., Lin, C. W. R., Wu, K. J. ve Sriphon, T. (2019). Ecotourism development in Thailand: Community participation leads to the value of attractions using linguistic preferences. *Journal of Cleaner Production*, 23, 1319-1329.
- Turoğlu, H. ve Özdemir, H. (2005). Bartın ilinin ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 10(13), 97-116.
- Türker, N. (2013). Batı Karadeniz bölümü ekoturizm kaynaklarının değerlendirilmesi ve bir ekoturizm rotası önerisi. *The journal of Academic Social Science Studies*, 6(4), 1093-1128.
- World Health Organization. (2020).
- Xiang, C., Wiao, Q. J. ve Yin, L. (2020), Study on the rural ecotourism resource evaluation system. *Environmental Technology & Innovation*, 20, 101131.
- Web 1. <http://www.ekoturizmderneği.org>. Son erişim tarihi: 18.11.2020.
- Web 2. <https://www.unwto.org/sustainable-development/ecotourism-and-protected-areas>. Son erişim tarihi: 23.11.2020.
- Web 3. <https://ecotourism.org/what-is-ecotourism/>. Son erişim tarihi: 23.11.2020
- Web 4. <https://globalnews.booking.com/bookingcom-reveals-key-findings-from-its-2019-sustainable-travel-report>. Son erişim tarihi: 24.11.2020
- Zonguldak Ticaret ve Sanayi Odası, (2016). 2016-2019 Stratejik Plan.